

ประเพณีสืบทอด

ประเพณีการสืบทอด เป็นความเชื่อของคนในเมืองเหนือว่าเป็นการต่ออายุให้ยืนยาว เพราะคำว่า ชะตา แผลงมาจากคำว่า ชาดา หรือชาตะ แปลว่า การเกิด การตั้งอยู่ การมีชีวิตอยู่ สืบทอด ก็สืบทอดอายุยาวต่อไปอีก

แต่ด้วยคามละเอียดอ่อนทางด้านจิตใจของคนบ้านเราที่จะเอาเรื่องของ อายุ จิต วิญญาณไปใส่ให้กับสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน ทำให้มีชีวิตเหมือนคนด้วย เช่น ธรรมชาติต่าง ๆ ได้แก่ ต้นไม้ แม่น้ำ ตลอดจนบ้านเมือง อยากให้มีอายุยืนยาวก็ต้องสืบทอด เช่น สืบทอดแม่น้ำ สืบทอดชาข้าว สืบทอดต้นไม้ สืบทอดนา สืบทอดป่า สืบทอดบ้าน สืบทอดเมือง แต่ที่สำคัญที่สุดและถือปฏิบัติเป็น เรื่องใหม่พอสมควร ยิ่งเป็นผู้มีอัน

จะกินก็ยังต้องมีขั้นตอนและพิธีการมาก เมื่อคนมีศถาบรรดาศักดิ์สูงขึ้นมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้น เช่น ขึ้น บ้านใหม่ หรือในทางตรงกันข้ามกันเมื่อมีเคราะห์หามยามร้าย สิ่งที่จะเสริมขวัญและกำลังใจให้มี

ความหวังในชีวิตมากขึ้นก็คือการ “สืบทอด” นั่นเอง

เครื่องสักการะในพิธีสืบทอดชะตาคน

เครื่องสักการะในพิธีสืบทอดชะตาคน ประกอบด้วย ไม้ค้ำศรี ๔ เล่ม กล้วย ๑ เครือ อ้อย ๑ เล่ม มะพร้าว ๑ คะแนง (ทะเลาย) เทียนค่าคิง ตุงค่าคิง ช่อน้อย เปี้ย หมาก พลุ ผ้าขาว ผ้าแดง ลวดเงิน เสื้อใหม่ผ้าใหม่ หม้อใหม่ใส่ข้าวเปลือกข้าวสาร กระบอกน้ำหยาด ทราย ด้ายสายสิญจน์ เสื้อใหม่ บายศรีนมแมว

ถ้าเป็นการสืบทอดชะตาหลวง คือ จัดให้คนทั้งหมู่บ้าน หรือในกรณีที่มีการเฉลิมฉลอง สาธารณสมบัติในหมู่บ้าน เช่น โบสถ์วิหาร ศาลา ตลอดจนประเพณีเข้ากรรมก็นิยมสืบทอด

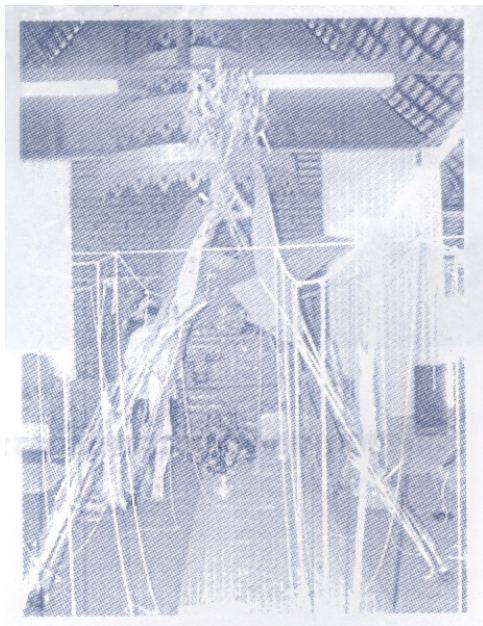
ในกรณีที่เกิดเรื่องที่เป็นอับมงคลของคนทั้งเมือง หรือ “ซัดเมือง” ก็อาจจะมีการสืบทอดชะตาเมือง โดยจัดที่ใจกลางเมืองหรือสี่ดือนเมือง หลักเมือง หรือตามวัดหลวง แล้วแต่จะเห็นสะดวกและเห็นดีร่วมกัน จะมีเครื่องสักการะที่มากมายหลายอย่างสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นและเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ มีส่วนร่วมกันมากขึ้น

ประเพณีตั้งธรรมหลวง

ประเพณีตั้งธรรมหลวงตั้งธรรมหลวงหรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่ง เนื่องจากชาติที่ยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ ก่อนที่จะเป็นพระพุทธเจ้าก็คือชาติที่เป็นพระเวสสันดร หรือ รู้จักกันว่า “มหาเวสสันดรชาดก” นิยมจัดกันในทุกหนวาคไรฟงครบจะได้อานิสงส์มาก และใครได้เป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์จะมีความสุข ความเจริญ

เครื่องสักการะในพิธีเทศน์มหาชาติ

ราชวัตร คือ ร้วพิธีที่ใช้ประกอบพิธีมงคลต่าง ๆ บอกให้รู้ถึงขอบเขตบริเวณของพิธี ทำด้วยไม้ไผ่สานขัดเป็นลายข้าวหลามตัดนำเอาหน่อกล้วย อ้อย มะพร้าว มาปักตามมุม เอาทางมะพร้าวมาตกแต่งเป็นซุ้มเป็นประตู บนขอบเอากาบกล้วยมัด ปักด้วยช่อน้อยสีต่าง ๆ จำลองเป็นประตูไปป่าหิมพานต์

ประตูโขง หรือประตูป่า คือ ประตูที่ก่อนจะเข้าวัด เป็นรูปโค้งทำด้วยก้านมะพร้าว ประดับเครื่องสักการะในประเพณีตั้งธรรมหลวงด้วยดอกไม้ ประทีป โคมไฟ เป็นเครื่องสักการะในประเพณีตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติ และในเทศกาลงานลอยกระทง หรือยี่เป็ง

ช้างร้อย ม้าร้อย ข้าคนร้อย ในเรื่องมหาเวสสันดร ได้ทำการบำเพ็ญบารมีที่ยิ่งใหญ่ ก็คือ บำเพ็ญทานพระเวสสันดร ได้ทำทานที่ต้องไถ่คืนด้วย ช้าง ม้า ถึงจำนวนร้อย นั่นก็คือให้ทาน พระโอรสและพระธิดา กัณหา ชาลี จึงมีการสมมติ ช้างร้อย ม้าร้อย ข้าคนร้อย ด้วยการติดกระดาษเป็นรูป ช้าง ม้า ข้าคนชาย หญิง อย่างละร้อยแล้วนำไปผูกโยงไว้ตามวิหาร หรือศาลาที่การฟังเทศน์

การบูชาข้าวมธุปายาส

การกวนข้าวมธุปายาสหรือข้าวทิพย์ หรือชาวบ้านเรียกเป็นภาษาปากว่า “ข้าวบ่ทุกขบ่ยาก” เป็นข้าวที่ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เพราะผู้ที่กวนข้าวต้องถือศีล 5 ศีล 8 ส่วนประกอบก็มีทั้งถั่ว งา กะทิ น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำผึ้ง นม เนย ล้วนแต่เป็นยอดอาหารกวนกลัวยนำมาใส่ถ้วยเป็นก้อน ๆ จำนวน ๔๙ ถ้วย เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระพุทธองค์ได้ทำเป็นก้อน ๆ แล้วจึงเสวยและนำถาดไปลอยน้ำในแม่น้ำเนรัญชลา ชาวพุทธทั้งหลายจึงนำมาเป็นเครื่องสักการะในพิธีเทศน์มหาชาติสืบมา

ยางปะตืด หรือยางประทีป เป็นถ้วยดินเผาถ้วยเล็ก ๆ ที่ใส่ในขณะที่จะเป็นเจ้าภาพกัณฑ์เทศน์ นิยมจุดตามจำนวนอายุของผู้ถวาย หรือจุดถวายตามจำนวนคาถาในแต่ละกัณฑ์ก็แล้วแต่ศรัทธา ส่วนบอกไฟต่าง ๆ เช่น บอกไฟดอก บอกไฟข้างร้อง ใช้จุดเป็นสัญลักษณ์เมื่อจบแต่ละกัณฑ์เทศน์

กัณฑ์เทศน์มหาชาติ

กัณฑ์เทศน์มหาชาติก็จะประกอบด้วยปัจจัยสี่ ใส่ภาชนะที่หาได้ในท้องถิ่นอาจจะเป็นกระบุง ตะกร้า ช้ำ ถ้วย แล้วแต่ศรัทธา อาจจะมีถึง ผัก ผลไม้ ที่มีท้องถิ่น และยอดปัจจัยกัณฑ์เทศน์จะมีกัณฑ์มาลัยแก้ว มาลัยปลาย คาถาพันภาคแก้ว คาถาพันภาคปลาย อานิสงส์มหาเวสสันดร

แล้วจะมีกัณฑ์ต่าง ๆ นับตั้งแต่กัณฑ์ทศพรไปจนถึงนครกัณฑ์ นับรวมได้ทั้งหมดถึง 13 กัณฑ์ สมัยก่อนจึงใช้เวลาเทศน์ถึงหนึ่งวันหนึ่งคืน ที่เดียว แต่ปัจจุบันนี้มีการย่อสำนวนให้สั้นลงเหมาะสมกับเวลาที่เปลี่ยนไป และคนไทยทุกภาคยังนิยมเทศน์มหาชาติกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

งานปอยหลวง

เมื่อจะมีการเฉลิมฉลอง โบสถ์ วิหาร ศาลา หอธรรม หรือถาวรวัตถุต่าง ๆ ก็จะมีการจัดเตรียมเครื่องสักการะต่าง ๆ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ จัดทำห่ออุปคุตซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่า พระอุปคุตเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าเป็นผู้มีฤทธิ์เดช สามารถปราบพญามาร ให้สยบได้ ในสมัยที่งานสมโภชน์พระเจดีย์ที่พระเจ้าอโศกมหาราชถวายแด่พระพุทธเจ้ามีพญามารจะมา

ขัดขวางจึงถูกพระอุปคุตปราบ ดังนั้น คนเมืองจึงถือว่าพระอุปคุตเป็นผู้ปกป้องรักษาความสงบเรียบร้อยของงาน พระอุปคุตเชื่อว่าอยู่ในน้ำเมื่อมีงานก็จะมีพ่ออาจารย์ไปอัญเชิญมาจากในน้ำซึ่งสมมติเป็นก้อนหิน เอาใส่พานแล้วเชิญมาไว้บนหอนจนเสร็จพิธีก็เชิญท่านไปประดิษฐานไว้ที่เดิมคือในน้ำ ห่อพระอุปคุตจะมีเครื่องสักการะ คือ

1. เสื่อ 1 ผืน
2. บาตร 1 ชุด
3. คนโท 1 ลูก
4. กระโถน 1 คู่
5. ต้นดอกหรือแจกันประดับดอกไม้ 1 คู่
6. ฉัตร 7 ชั้น 4 มุม

การสักการะอัญเชิญพระอุปคุต จะมีพ่ออาจารย์เป็นคนทำพิธี เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่มาร่วมงานว่าจะมีเหตุร้ายใด ๆ เกิดขึ้น

การแห่ครัวทาน ถวายสักการะ

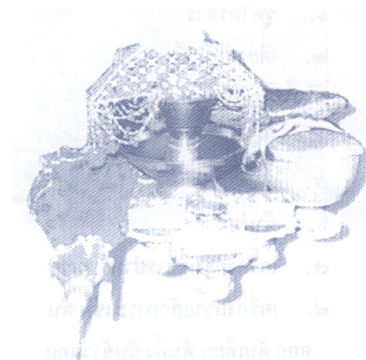
เมื่อมีงานปอยหลวงก็จะมีการแห่ครัวทานจากต่างบ้านมาถวายทาน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนศรัทธาประชาชนก็จะเตรียมครัวทานไปถวายสักการะกับวัดวาอาราม พระสงฆ์องค์เจ้า ครัวทานต่างบ้านจะมาเป็นขบวนแห่ พร้อมด้วยดนตรีกลอง ซึงม้อง กลองตกเส็ง หรือ สะล้อ ซอ ซึง ละครัวทานก็จะเป็นรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่ศรัทธา แต่ละหมู่บ้านจะช่วยกันคิดกันทำอาจจะเป็นรูปสัตว์ หรือเป็นปัจจัยเครื่องใช้สอยต่าง ๆ เช่น ถ้วย ชาม ช้อน โต๊ะ เก้าอี้ แล้วแต่จะศรัทธาตกแต่งมา แห่มาถวายสักการะ เมื่อถึงวัดพระสงฆ์เจ้าภาพก็จะรับถวายทาน ให้ศีล ให้พร ศรัทธาเจ้าภาพก็จะเลี้ยงดูบุญเสื่อกันตามประเพณี นี่เป็นเครื่องสักการะประเพณีปอยหลวง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนอีกวิธีหนึ่ง

งานเบิกพระเนตรหรือสมโภชพระพุทธรูป

ในกรณีที่มีการสมโภชพระพุทธรูป หรือเบิกพระเนตร หรือเปิดตาพระเจ้า ประประธาน หรือพระพุทธรูปของวัด ที่ยังไม่ได้ทำพิธีพุทธาภิเษก หรือเบิกพระเนตรก็ถือว่ายังไม่ได้บวชยังไม่ เป็นพระพุทธรูปที่สมบูรณ์ จึงต้องมีการบวชก่อน

เครื่องสักการะ ประกอบด้วย

๑. เครื่องบวชพระ
๒. กัณฑ์เทศน์ ธรรมพุทธาภิเษก ธรรมปฐมนสมโภชกถา
ธรรมจกกับปวณนสูตร
๓. กัณฑ์สวดเบิกพระเนตร
(ถวายพระเมื่อสวดเบิกพระเนตรเสร็จ)
๔. กัณฑ์ถวายพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปมนต์
๕. กัณฑ์ถวายพระพุทธรูป
๖. ชันแก้ว ๕ โกฎาก
๗. ขี้ผึ้งสำหรับปิดตาพระพุทธรูป หรือ ผ้าขาวสำหรับห่มพระพุทธรูป

การลำดับขั้นตอนการทำพิธี พ่ออาจารย์จะเป็นผู้ลำดับขั้นตอนตามประเพณีนิยม ซึ่งงานนี้จะถือว่าเป็นงานที่สำคัญยิ่งของหมู่บ้าน จะมีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นอย่างดี นี่เป็นเครื่องสักการะในการเบิกพระเนตรหรือเปิดตาพระเจ้า อันเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งของคนเมืองลำปาง

ประเพณี ปอยน้อย หรือบวชพระเป็นตุ้

ประเพณีปอยน้อย เป็นประเพณีการบวชหรือบรรพชา คนเมืองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการ บรรพชา หรือบวชลูกแก้วมากกว่าประเพณีอุปสมบท เพราะถือว่าเด็กที่เข้าบวชนั้นยังบริสุทธิ์ ไม่ไปทำบาปกรรมอะไรไว้ และจะต้องบวชอยู่ในศาสนาเป็นเวลายาวนาน เป็นผู้สืบทอดศาสนา คนที่จะมาบวชนั้นต้องมาอยู่วัด เป็นเด็กวัดหรือ ขะโยม เพื่อเรียนรู้เรื่องราววัฒนธรรมของ “วัด” ก่อน ตลอดจนอ่าน เขียนหนังสือ อ่านธรรม เขียนตัวเมืองพอได้ ท่องบ่น บทสวด คำให้ศีลให้พรได้ก่อน จึงจะได้บวช บวชแล้วก็ต้องได้ร่ำเรียน หัดอ่าน หัดเขียนธรรม เรียนนักธรรม เรียนบาลี จนมีความรู้ แต่ในการบวชนั้นจะต้องมีเครื่องสักการะที่จะบวชเป็นเณรหรือชาวบ้านเรียกว่า “พระ” ก็จะมีที่จะนำไปถวายเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคดังนี้

๑. ชุดไตรจีวร
๒. เตียนนอน, ผ้า
๓. ผ้าปูที่นอนหรือผ้าหลบ
๔. หมอน
๕. มุ้ง
๖. ผ้าห่ม
๗. เครื่องอัฐบริขารสำหรับบวช

๘. เครื่องถวายสักการะ เช่น ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง ชันข้าวตอก ดอกไม้ บายศรีสำหรับอ้องขวัญ หรือเรียกขวัญหรือทำขวัญนาค

เครื่องสักการะเหล่านี้จะเป็นของต้องเตรียมสำหรับผู้บวช แต่จะมีเครื่องสักการะบางอย่างที่เตรียมสำหรับประกอบพิธีสงฆ์ เช่น ต้นเทียนบูชาพระรัตนตรัย ต้นเทียนขอบวช ต้นเทียนขอศีล ขอนิสัย พานขอสมประสงค์ กรวยดอกไม้ ผ้าขาวปูหน้าโบสถ์ ๒ ผืน รูปเทียนแพ ถวายพระอุปัชฌาย์

การบวชถือว่าได้อานิสงส์มาก ญาติพี่น้องก็พยายามจะมีส่วนร่วม เช่น การเตรียมเครื่องสักการะหรืออัฐบริวารต่าง ๆ จึงร่วมมือกันจัดทำมาแล้วแต่ศรัทธา เมื่อถึงเวลาจะบวชนาคก็จะช่วยกันถือของเครื่องอุปโภค เหล่านี้ แยกเข้าโบสถ์ ถือว่าเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่

เครื่องสักการะเหล่านี้อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปแล้วแต่สภาพแวดล้อมและแนวปฏิบัติของแต่ละอำเภอ ซึ่งจะนำมาเป็นมาตรฐานกลางก็คงจะไม่ได้ เป็นความงามหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นอีกอย่างหนึ่ง

หิ้งพระหรือห้องพระหรือโต๊ะหมู่บูชา

ในอดีตบ้านทั่วไปจะมีหิ้งพระ คือมีพระพุทธรูปประจำอยู่ มักจะทำไว้บนขอบหน้าต่าง มีชั้นหรือพานสำหรับใส่ดอกไม้ธูปเทียน เจ้าของบ้านจะมาเปลี่ยน หรือเอาดอกไม้ธูปเทียนมาไหว้สักการะในวันพระ โดยเฉพาะวันพระในช่วงเข้าพรรษาก็จะมีข้าว น้ำ และอาหาร มาถวายด้วย เรียกว่า “ข้าวพระเจ้า” พระพุทธรูปส่วนใหญ่มักจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือไม่นิยมหันหน้าไปทางทิศใต้

ในปัจจุบัน ถ้าเป็นบ้านที่มีห้องว่างหรือมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีฐานะดี พอจะสร้างห้องพระ ก็จะมีห้องพระประจำบ้านหรือมีโต๊ะหมู่บูชา ไม่ว่าจะเป็น โต๊ะหมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่ ๙ ก็แล้วแต่เจ้าของบ้านจะเห็นสมควรตามฐานะของตน ใช้เป็นที่วอดมนต์ ไหว้พระ เป็นที่ ๆ จะช่วยให้สงบจิตใจ เมื่อถึงวันพระก็จะไปไหว้พระสวดมนต์ ถวายข้าวปลาอาหารพระเจ้า ตามแต่ความเชื่อถือเป็นความเชื่อที่สืบทอดมาในยุคนี้ บ้านคนชั้นกลางจำนวนไม่น้อยก็จัดโต๊ะหมู่บูชาตามพื้นบ้าน อาจจะเป็นห้องหนึ่ง มุมหนึ่ง หรือจุดใดจุดหนึ่งของบ้านก็แล้วแต่จะสะดวก เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้กับสมาชิกของบ้านไม่นิยมไว้ในห้องนอน

หิ้งผี

ชาวบ้านทั่วไปในภาคเหนือทั้งคนเมือง ลื้อ ยอง ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จะมีความเชื่อเรื่อง “ผี” โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ และตั้งแต่ ผีหอ ผีเรือน และ ผีปู่ย่า คนเมืองจะสืบสกุลโดยนับถือผี โดยเฉพาะผี ฝ่ายแม่ ลูก ๆ ผู้หญิงจะเป็นผู้สืบทอดผีประจำตระกูล ผู้ชายหากแต่งงานก็จะไปนับถือผีตามปู่ย่า ผีประจำตระกูลจะมีการเซ่นสรวง สักการะ ปีละครั้ง หรือถ้าเป็น ผีมด ผีเหม้ง ก็จะมีการฟ้อนผี ๓ ปี ครั้ง หรือถ้ามีการ बनบ้านศาลกล่าวไว้ ก็อาจจะมีการฟ้อนผี หรือเรียกว่า เลี้ยงผีตามโอกาสอันควร เครื่องสักการะ ผี ปู่ ย่า โดยทั่วไปก็จะมีต้นดอก ต้นเทียน อย่างละ ๑ คู่ เมื่อมีสมาชิกใหม่ในครอบครัวมาอยู่ด้วยก็จะมีการบอกกล่าว เมื่อลูกหลานจะต้องไปจากบ้านไปเป็นสมาชิกของบ้านอื่นก็จะมีการบอกกล่าวเช่นกัน หรือเมื่อถึงเทศกาลการเลี้ยง ผี ปู่ ย่า ประจำก็จะขาดไม่ได้ แม้แต่คนในบ้านเจ็บป่วย ก็จะต้องบอกผี ปู่ ย่า ให้ช่วยคุ้มครองป้องกัน

การเลี้ยงผี

การเลี้ยงผี ปู่ ย่า หรือผีประจำตระกูล จะเลี้ยงกันที่หอผีประจำตระกูล หรือหอผีประจำหมู่บ้านที่เรียกว่า “ชาวบ้าน” เครื่องเซ่นสรวง สักการะ ก็แล้วแต่ผีของแต่ละตระกูลว่าจะกินอะไร เช่น บางตระกูลอาจจะเลี้ยงด้วยหัว หมู เป็ด ไก่ บางตระกูล ไม่กินเนื้อสัตว์ก็จะเลี้ยงด้วยขนม ข้าวต้ม แล้วแต่ แบบแผนของแต่ละตระกูล ที่สืบทอดความเชื่อต่อกันมา

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่

บ้านคือวิมานของเรา เป็นสำนวนที่คนไทยยอมรับกันทั่วไป เพราะบ้านไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่ตัวบ้าน จะรวมทั้งสมาชิก และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติร่วมกัน

การจะมีบ้านสักหนึ่งหลังนับเป็นเรื่องใหญ่ จะปลูกเมื่อไหร่ ปลูกเสร็จแล้วฉลองเมื่อไหร่ ขึ้นบ้านใหม่เมื่อใด ในประเพณีที่เกี่ยวกับการขึ้นบ้านใหม่นั้นก็จะขอรวบรัดตัดตอนมาถึง การขึ้นบ้านใหม่ จะเริ่มพิธีการอย่างไร

การขึ้นท้าวทั้ง ๔ (ตัวตังสี่)

ตามคติความเชื่อของคนเมืองว่าเมื่อจะมีพิธีมงคล พิธีเฉลิมฉลองต่าง ๆ ต้องไม่ลืมที่จะบอกกล่าวถึงเทวดา ที่รักษาทิศทั้ง ๔ ดังนี้

ท้าวภูเวร ผู้ที่มีหน้าที่รักษาทิศอุดร คือทิศเหนือ มียักษ์เป็นบริวาร

ท้าวธตรถ หรือ ธะตะธรรฐ รักษาทิศบูรพา คือทิศตะวันออกมีคนธรรพ์เป็นบริวาร

ท้าววิรุฬหก มีหน้าที่รักษาทางทิศทักษิณ หรือทิศใต้ มีอสูรเป็นบริวาร

ท้าววิรุฬปักข์ รักษาทางทิศประจิม ทิศตะวันตก มีนาคเป็นบริวาร

ท้าวจุลโลกมवलเหล่านี้มีพระอินทร์เป็นประธานเมื่อทำพิธีก็ต้องไม่ลืมเครื่องสักการะพระอินทร์ ๑ ชุด ซึ่งอยู่สูงกว่าเทวดาทั้ง ๔ และมีเครื่องสักการะให้แม่แม่ธรณี เจ้าที่ ผู้รักษาแผ่นดินอีก ๑ ชุด รวมเป็น เทวดา ๖ องค์

การทำเครื่องสักการะ เครื่องเซ่นสังเวยจะทำให้ใสในดวง ที่ทำจากกาบกล้วยพร้อมทั้งใส่เครื่องสักการะ คาวหวานอย่าง ๔ หรือตามแบบแผนของแต่ละหมู่บ้าน กำหนดแต่จะมีชื่อปักไว้เรียกว่า ช่อน้อย **ท้าวธตรถ**ช่อสีแดง **ท้าววิรุฬหก**ช่อสีฟ้า **ท้าววิรุฬปักข์**ช่อสีดำ **ท้าวภูเวร**ช่อสีหม่น **พระอินทร์**ช่อสีเขียว **แม่ธรณี**ช่อสีขาว เป็นหน้าที่ของพ่ออาจารย์ที่จะนำเอาเครื่องสักการะเหล่านี้ไปวางไว้บนแท่นที่เตรียมไว้ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตน แล้วเชิญเทวดามาชุมนุมกันที่เรียกว่า สวด

คำเชิญเทวดา

สัศเค กาเม จะ รูป คิริสีขระระตะณ
จันตะลิกเข วิมานะ ทีเป รัฏฐะ จะ คาเม
ตะระวะนะคะหะเน เคหะ
วัตถุมหิ เขตเต ภูมมา จายันตุ เทวา
ชะละละละวิสะเม
ยักขะคันธัพพะนาคา ติฏฐันตา สันติเก ยัง
มุณีวะระวะจะนัง สาธะโว เม
สุณันตุ ฯ ธัมมัสสะวะนะกาโล อ
ะยัมภะทันตา ธัมมัสสะวะนะกาโล
อะยัมภะทันตา ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา ฯ
เทวะตา ยัง มุณีวะระ ะจะนัง สาธะโว
โน สุณันตุ...

การถอน

เมื่อจะมีการปลูกสร้างบ้านใหม่ ถ้าจะทำให้บริเวณที่ปลูกสร้างมีความเป็นสิริมงคลขับไล่
เสนียดจัญไร หรือขีต ออกไปนิยมมีการ “การถอน” การถอนก็จะมีสวดภาวนากลัวยพร้อม
เครื่องเช่น อันมีเนื้อดิบจะปลูกบ้าน และเมื่อปลูกบ้านเสร็จแล้ว ก่อนที่จะขึ้นบ้านใหม่ ก็ถอนอีก
ครั้ง โดยนิมนต์พระสงฆ์ ๕ รูป มาทำพิธี เพื่อให้เกิดความสบายใจ แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน

เครื่องสักการะขึ้นบ้านใหม่

การขึ้นบ้านใหม่ หรือขึ้นเรือนใหม่ตามความนิยมทั่วไป ที่จะเป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่ตาม
ฤกษ์งามยามดีที่หาได้แล้ว เวลาจะขึ้นบ้านใหม่ จะนำสิ่ง
ต่าง ๆ เป็นเครื่องสักการะ และสิ่งเป็นมงคล ดังนี้

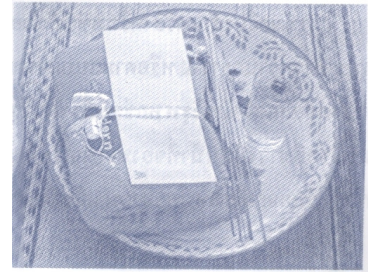
๑. พระพุทธรูป

๒. ข้าวตอกดอกไม้

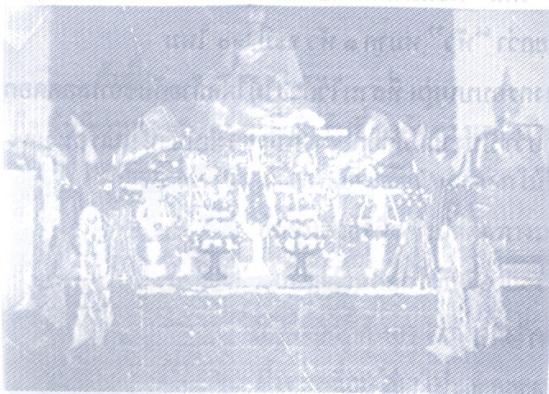
๓. แก้วแหวนเงินทอง ของมีค่า สมบัติของเจ้าของ
บ้าน (พอเป็นตัวอย่าง)

๔. เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น หม้อหุงข้าว ฟืนอบ หมอนมุ้ง ข้าวเปลือก ข้าวสาร พักเขี้ยว
พักทอง

๕. บาทหรือน้ำมนต์ ที่มีในพิธีมงคลต่าง ๆ เช่น ใบหนาด ใบเงิน ใบนาค ใบทอง ใบหนูน ใบคำ
ใบทองเต้า ใบมะยม น้ำขมิ้น ส้มป่อย ซึ่งจะเป็นพืชที่เป็นสัญลักษณ์อันมีความหมายถึง
อยู่เย็นเป็นสุขอุดมสมบูรณ์ ไปด้วยทรัพย์ต่าง ๆ

เครื่องสักการะที่เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรม

เครื่องสักการะที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่อยู่ในวัด มีผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ พระสงฆ์และอาจารย์วัดที่เป็นสำคัญ เป็นเรื่องราวที่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ต่อไปนี้จะนำไปสู่การศึกษาเรื่องราวของเครื่องสักการะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในสังคม ที่อาจจะเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ผสม

พราหมณ์ ปณิธิที่เรา ๆ ท่าน ๆ ที่ยังเป็นปุถุชน หนีไม่พ้นเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย ยังตัดไม่หายไม่ขาด ยังไม่ถึงแก่นแท้ของธรรมเป็นเรื่องทางจิตใจจิตวิทยา ผสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี พอเหมาะแล้วจึงยอมรับละสืบทอดต่อกันมาเป็นวิถีชีวิต วิถีสังคม จนถึงปัจจุบัน และยังแฝงไปด้วยปรัชญาความเชื่อ สัญลักษณ์ต่าง ๆ อีกมากมาย

เครื่องสักการะในประเพณีและในโอกาสสำคัญ

ในงานประเพณีและในโอกาสที่สำคัญ ๆ เช่น งานเฉลิมฉลอง งานสักการะ บวงสรวงดวงวิญญาณของพระยาสุรเสนาไชยสงคราม หรืองานหลวงเวียงละกอนมักจะมีการจัดขบวนแห่ต่าง ๆ จากอำเภอ หรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มาร่วมงานประเพณีเป็นจำนวนมาก และจะมีเครื่องสักการะที่หลากหลาย จึงขอนำท่านไปรู้จักกับเครื่องสักการะต่าง ๆ ดังนี้

หมากส่ม

คือ การนำหมากแห้งที่ชาวบ้านเสียบร้อยที่เรียกว่า “ไหม” คือหมากที่ผ่าเป็นซีก ลูกกล้วยแปดซีกมาร้อยด้วยเชือกปอ แล้วนำไปตากแห้ง แล้วอบมามัดรวมกันเรียกว่า “หัว” หมาก ๑ หัว จะมี ๒๐ ไหม

การทำหมากส่ม จะเอาหมากเป็นไหมไปวางครอบบนส่ม ที่สานไว้ด้วยไม้ไผ่คล้ายกับช่อหลอดดอกโดยเรียงร้อยให้สวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ถือว่าเป็นงานฝีมืออีกอย่างหนึ่งของแม่บ้าน แม่เรือน และคนเฒ่าคนแก่ ที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

พุ่มดอก

หรือต้นดอก เป็นเครื่องสักการะที่ทำจากดอกไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นในสมัยก่อน ยังไม่มีดอกไม้ที่สีสันหลากหลายสวยงามเช่นปัจจุบัน จึงนำเอาใบเล็กครุฑมาทำเป็นพุ่มดอก ตัดแต่งให้สวยงามตามแบบหมู่บ้านนั้น ๆ เป็นเครื่องสักการะแต่เจ้านาย ผู้ที่เคารพนับถือ ครูบาอาจารย์ ผู้ที่มีหน้ามีตา มีเกียรติในสังคม

หมากเป้ง

เป็นเครื่องสักการะที่นำเอาผลหมากดิบมาประดิษฐ์ประกอบ โดยนำมาทั้งผล ไม่ต้องผ่าแต่นำมาเสียบโดยนำเอาใบมะพร้าว มาทำเป็นฐานรองหมาก ทำคล้ายกันเป็นกลีบดอกบัวสวยงาม แต่งบน โครงไม้ที่ทำไว้ ดูแล้วเป็นพุ่ม ส่วนขนาดของหมากเป้งนั้น ที่นิยมกันก็ขนาดที่คนเดียวจะอุ้มได้ แต่เมื่อมีการนำไปร่วมเป็นขบวนแห่ก็มีการคิดประดิษฐ์ ประดอยให้ดูใหญ่โตโอโง่งขึ้นแล้วแต่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในแต่ละชุมชน

พลุส่ม

เป็นเครื่องสักการะอีกประเภทหนึ่งที่นำเอาใบพลุ มาวางเรียงซ้อนกันอย่างเป็นระเบียบบนโครงไม้ไผ่ที่เหมือนกับส่มเล็ก ๆ หรือวางบนโครงที่ทำไว้อย่างสวยงาม

ทั้งหมากส่ม พลุส่ม หมากเป้ง เป็นเครื่องสักการะที่แสดงถึงความจงรักภักดี ความห่วงใย ความกตัญญูต่อบุคคล ตลอดจนเป็นเครื่องแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์อยู่เย็นเป็นสุข เพราะหมากพลุ จะใช้เป็นเครื่องสักการะประกอบพิธีมงคลทุกงาน

ต้นผึ้ง

คือ ต้นที่ทำมาจาก “ต้นคา” คือต้นที่เอาต้นคา มาทำเป็นสามขาตกแต่งด้วยกระดาศย่น แล้วนำเอาดอกไม้ที่ประดิษฐ์ด้วยกระดาศย่นชุบด้วยขี้ผึ้ง ซึ่งมัดติดทางมะพร้าว และพันก้านให้ดูเหมือนก้านดอกไม้สีเขียวและมีดอกเป็นสีเหลืองแล้วนำมาปักที่ต้นคา ใช้ถ่อร่วมกับขบวนสักการะ ต้นดอกไม้จะเคลื่อนไหวไปมาและดูสวย อ่อนช้อย งดงามน่าเลื่อมใส

ต้นเทียน

จะมีวิธีทำเช่นเดียวกับต้นผึ้งแต่ต่างกันตรงเปลี่ยนจากดอกไม้ขี้ผึ้งที่ผูกติดปลายให้เป็นใช้ปักกับต้นคาเช่นเดียวกัน ต้นเทียน เป็นสัญลักษณ์ของความสว่างไสว ความเจริญ ความรุ่งโรจน์เพราะเทียนใช้จุดบูชาไฟเพื่อความสว่าง ในสมัยก่อนไม่มีไฟฟ้า จึงใช้เทียนเป็นอุปกรณ์ให้ความสว่างที่สำคัญ

ตุ่งค่าคิง

เป็นตุ่งที่ตัดมาจากกระดาศย่นหรือกระดาศยาวสีต่าง ๆ มีขนาดต่าง ๆ กันใช้เป็นสัญลักษณ์แทนคำว่า “ค่าคิง” ก็คือค่าตัวเรา มีขนาดเท่าตัวจริงบ้าง หรือย่อส่วนลงมา แล้วแต่เจ้าภาพ เป็นรูปคล้าย ๆ กับรูปคนเป็นส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนล่าง ใช้เป็นเครื่องสักการะอีกอย่างหนึ่ง ใช้ปักบนเจดีย์ ในประเพณีขนทรายเข้าวัดตอนปีใหม่สงกรานต์

ตุ่งไส้หมู

มีลักษณะสวยงามเหมือนกับพระปรางค์หรือเจดีย์ บางแห่งเรียกว่า พญายอ ตัดจากกระดาศย่นสีต่าง ๆ ด้านล่างจะกว้างแล้วสอยขึ้นไปหายอด ถ้าใช้กระดาศซ้อนกันหลาย ๆ ชั้นยิ่งสวยงาม ใช้เป็นเครื่องสักการะถวายพระธาตุหรือเจดีย์ต่าง ๆ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องสักการะเจดีย์ทรายเข้าวัดในเทศกาลสงกรานต์ โดยใช้ผูกติดกับเรียงไม้ไผ่หรือก้านไม้ไผ่ เวลาต้องลมแล้วจะปลิวไสว ดูสวยงาม

ตุ่งกระด้าง

เป็นเครื่องสักการะสำหรับผู้ที่มีบารมีเป็นเจ้านาย บุคคลชั้นสูง ทำถวายสักการะไว้กับวัด ทำด้วยไม้กระสลักหรือลงรักปิดทอง นิยมแกะเป็น ๑๒ นกฉัตร หรืออาจจะทำจากโลหะหรือปูนปั้นก็ได้

ตุ่งไฉย

หรือตุ่งไฉย ทำจากผ้า ทอสลักกับไม้หรือดอก ขึ้นดอกขึ้นลายตามแบบฉบับของแต่ละท้องถิ่น จะมีลักษณะใหญ่กว่าตุ่งอื่น ๆ มีสีสันทวยสดเพื่อเป็นสิริมงคล เช่น ในงานพิธีฉลองโบสถ์วิหาร สาธารณสมบัติ หรืองานวัดต่าง ๆ แต่ในตอนหลังนำมาใช้เป็นเครื่องสักการะร่วมแห่ในขบวนแหกเมือง เป็นการแสดงความชื่นชมยินดี ความมีชัยชนะ แต่ถ้าใช้เส้นด้าย ถักทอ ร้อยเรียงให้สวยงาม คล้ายกับเป็นใยแมงมุม ก็เรียกว่า “ตุ่งใย” ทั้งตุ่งไฉยและตุ่งใยจะใช้ผูกติดกับ “หัวตุ่ง” ซึ่งทำมาจากไม้ไผ่ เพื่อให้หมุนไปรอบทิศได้ แล้วผูกติดปลายไม้ไผ่รวก หรือไม้ไผ่แล้วแต่ขนาดตุ่ง ผูกติดไว้กับเสาเมื่อเวลาต้องลมที่ปลิวไสว สวยงามเจริญหูเจริญตา

ข้อ หรือออกเสียงท้องถิ่นว่า จ้อ เป็นธงสามชายเล็ก ๆ ที่ทำจากกระดาดหรือผ้าสีต่าง ๆ นำไปติดกับก้านไม้ไผ่ ใช้ปักบนกาบกล้วย เเจดีย์ทรายหรือเครื่อง เช่นสรวง พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น สะตวง

ข้อข้าง

เป็นข้อขนาดใหญ่ คำว่า “ข้าง” จะมีความหมายที่ยิ่งใหญ่ มีลักษณะคล้ายกับหูข้างเป็น ธงสามชายขนาดใหญ่ นิยมตัดจากผ้ามีขอบชายตุง ใช้เป็นเครื่องสักการะร่วมขบวนแห่เกียรตินาค หรือแสดงอำนาจ บุญบารมี ใช้ทั่วไปทั้งในงานหลวงและงานราษฎร์ ใช้ผูกติดกับปลายไม้ไผ่รวก ซึ่งแข็งแรง ทนทานใช้งานได้สะดวก

บายศรี

เป็นภาษาเขมร หมายถึง “ข้าวขวัญ” หรือเป็นสิ่งสิริมงคล ทำให้เกิดความสุข ความ เจริญ ใช้ประกอบในพิธีเรียกขวัญ เสริมสิริมงคล ในโอกาสที่ขวัญเสีย ขวัญอ่อน ขวัญหาย ขวัญ กระเจิง หรือแต่งงานหรือรับขวัญ จะต้องใช้บายศรีที่ประดิษฐ์จากดอกไม้ใบตองเครื่องเช่นสังเวย ประกอบด้วย ข้าวเหนียว ไข่ต้ม กล้วย อ้อย ผลไม้ หมากรุก เมี่ยง บุหรี่ น้ำ น้ำมะพร้าว หรือ อาจจะมีสิ่งอื่น ๆ แล้วแต่ความคิด ความเชื่อ ความนิยม ของแต่ละท้องถิ่น บายศรีมีหลาย ประเภทดังนี้

๑.บายศรีของราษฎร์

๒.บายศรีของหลวง

๑. บายศรีของราษฎร์ ได้แก่ บายศรีที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่างๆของราษฎร์ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป แต่แบ่งได้เป็น ๒ ชนิดคือ บายศรีปากชาม และบายศรีใหญ่หรือบายศรีต้น

บายศรีปากชาม จะเป็นบายศรีขนาดเล็ก นำใบตองมาม้วนเป็นรูปกรวย ใส่ข้าวสุกข้างใน ตั้งกรวยคว่ำไว้กลางชามขนาดใหญ่ ให้อยอดแหลมของกรวยอยู่ข้างบน และบนยอดให้ใช้ไม้เสียบ ไข่ต้มสุกปักเปิดอกที่เรียกว่า “ ไข่ขวัญ ” ปักไว้โดยมีดอกไม้เสียบต่อขึ้นไปอีกที การจัดทำ บายศรีเพื่อประกอบพิธีกรรมตอนเช้า มักจะมีเครื่องประกอบบายศรีเป็นอาหารง่ายๆ เช่น ข้าว ไข่ กล้วย และแตงกวา แต่ถ้าหลังเที่ยงไปแล้ว ไม่นิยมใส่ข้าว ไข่ แต่จะใช้ดอกบัวเสียบบนยอด กรวยแทน และใช้ดอกไม้ตกแต่งแทนกล้วย และแตงกวา ส่วน บายศรีใหญ่ หรือ บายศรีต้น จะเป็นบายศรีที่มีขนาดใหญ่กว่าบายศรีปากชาม นิยมทำเป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น และ ๗ ชั้น หรือบางทีก็ ทำถึง ๙ ชั้น ด้วยเหตุว่านาคติเรื่องฉัตรมาเกี่ยวข้อง ซึ่งแท้จริงแล้ว การทำบายศรีใหญ่หรือ บายศรีต้นนี้ไม่มีการกำหนดชั้นตายตัว สุดแต่ผู้ทำจะเห็นว่าสวยงาม ถ้าทำชั้นมากก็ถือว่าเป็น เกียรติมาก และในแต่ละชั้นของบายศรีมักใส่อาหาร ขนม ดอกไม้ ธูปเทียนลงไปด้วย ปัจจุบันทั้ง บายศรีปากชามและบายศรีใหญ่อาจจะใช้วัสดุอื่นๆแทนใบตองซึ่งหาได้ ยากขึ้น เช่น ใช้ผ้า กระดาษ หรือวัสดุเทียมอื่นๆที่คล้ายใบตองมาตกแต่งแต่รูปแบบโดยทั่วไปก็ยังคงลักษณะบายศรี อยู่

๒.บายศรีของหลวง ได้แก่ บายศรีที่ใช้ในพระราชพิธีต่างๆอันเกี่ยวเนื่องกับ พระมหากษัตริย์ พระมเหสี พระราชโอรส พระราชธิดา และพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งในโบราณ ราชประเพณี และพระราชพิธีที่ทรงมีพระประสงค์ให้จัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่างๆ รวมไปถึงรัฐพิธี ที่เชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จด้วย ทั้งนี้บายศรีของหลวงในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ แบบคือ

บายศรีตัน เป็นบายศรีที่ทำด้วยใบตอง มีแป้นไม้เป็นโครง มีลักษณะอย่างบายศรีของ ราษฎร แต่จะมี ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น และ ๙ ชั้น (ส่วนใหญ่ ถ้าเป็น ๙ ชั้นมักจะทำสำหรับ พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินี ส่วน ๗ ชั้นสำหรับพระมหาอุปราชฯ เช่น สมเด็จพระบรม โอรสาธิราชฯ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และ ๕ ชั้นสำหรับเจ้านายพระราชวงศ์ ส่วนขุน นางและประชาชนทั่วไปนิยม ทำ ๓ ชั้น)

บายศรีแก้ว ทอง เงิน บายศรีชนิดนี้ประกอบด้วยพานแก้ว พานทองและพานเงินขนาดใหญ่ เล็ก วางซ้อนกันขึ้นไปตามลำดับเป็นชั้นๆ ๕ ชั้น โดยจะตั้งบายศรีแก้วไว้ตรงกลาง บายศรี ทองทางขวา และบายศรีเงินตั้งทางซ้ายของผู้รับการสมโภช

บายศรีตองรองทองขาว เป็นบายศรีที่ทำด้วยใบตองอย่างบายศรีใหญ่ของราษฎร มี ลักษณะเป็น ๕ ชั้นหรือ ๗ ชั้น แต่โดยมากมักทำ ๗ ชั้น บายศรีตองชนิดนี้มักตั้งบนพานใหญ่ซึ่งเป็นโลหะทองขาว จึงเรียกว่า บายศรีตองรองทองขาว ส่วนใหญ่จะตั้งคู่กับบายศรีแก้ว ทอง เงิน มักใช้ในงานพระราชพิธีใหญ่ เช่น พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระราชพิธีสมโภชขึ้น ระวางช้างสำคัญ เป็นต้น

โอกาสในการใช้บายศรี ส่วนใหญ่จะใช้ในการทำขวัญต่างๆที่เป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การทำขวัญเดือน ทำขวัญนาคน ทำขวัญแต่งงาน (นิยมในภาคเหนือและอีสาน) ทำขวัญนา ทำขวัญแม่โพสพ หรือแม้แต่การทำขวัญสัตว์ อย่างวัวควาย เป็นต้น รวมไปถึงพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน การบวงสรวงสังเวย และการสมโภชต่างๆ เช่น การตั้งศาลพระภูมิ การวางศิลา ฤกษ์ การไหว้เทวดาอารักษ์ การบูชาครูช่าง ฯลฯ ส่วนการใช้บายศรีชนิดใดในโอกาสไหนนั้น มี ข้อสังเกตง่ายๆว่า บายศรีปากชาม มักใช้ในพิธีทำขวัญในครัวเรือนอย่างง่าย ๆ ที่มีใช้งานใหญ่โต เช่น การทำขวัญเดือนเด็ก หรือในพิธีตั้งศาลหรือถอนศาลพระภูมิ เป็นต้น ส่วน บายศรีตันหรือ บายศรีใหญ่ มักใช้เป็นเครื่องบูชาเทพดาตามลัทธิพราหมณ์ ที่มีใช้บูชาพระ หรือมักใช้ในงาน ใหญ่ที่ครึกครื้น เช่น ทำขวัญนาคน ฉลองสมณศักดิ์ หรือในการไหว้ครู เป็นต้น แต่ในบางงานก็ อาจจะใช้ทั้งสองชนิดควบคู่กันไปก็มี เป็นที่น่าสังเกตว่า ในภาคกลาง เรามักจะเห็นการใช้บายศรี ในการบวงสรวง พิธีไหว้ครูหรือพิธีสมโภช ส่วนภาคอีสานและล้านนามักใช้บายศรีในการทำขวัญ ต่างๆ โดยทางล้านนาจะเขียนเป็น “ บายสรี ” (อ่านว่าบายสี) แต่นิยมเรียกว่า “ ใบสี ” หรือ “ ใบสรี ” ส่วนอีสานจะเรียก บายศรี ว่า “ พาบายศรี ” หรือ “ พาขวัญ ” หรือบางท้องถิ่นก็เรียก “ ชั้นบายศรี ” ก็มี

๓. ชั้นหมาก ในชั้นหมากจะมีหมาก พลู ใบเงิน ใบทอง ใบนาก ข้าวเปลือก ข้าวสาร ถั่ว งา หรืออาจจะมียี่อื่น ๆ เพิ่มเติมก็แล้วแต่เจ้าพิธี หรือเจ้าภาพจะเห็นเหมาะสมแต่จะต้องเป็น จำนวนคู่เสมอที่นิยมกันก็จะมี

หมากดิบ	๒	ผล	
ใบเงิน	๑๒	ใบ	
ใบทอง	๑๒	ใบ	
ใบนาก	๑๒	ใบ	
ข้าวเปลือก	๒	ถุง	
ข้าวสาร		๒	ถุง
ถั่ว	๒	ถุง	
งา	๒	ถุง	
สวดยหมากพลู	๑๖	สวดย	
เทียน	๘	เล่ม	

ทั้งหมากพลู ข้าวเปลือก ข้าวสาร ถั่ว งา จึงเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์มีอยู่มีกินมีดชคทรัพย์ ใบเงิน ใบทอง ใบนาก ก็เป็นสัญลักษณ์ถึงความมั่งมี ศรีสุข มีทรัพย์สมบัติไม่ตกยากลำบากกายไร้ทรัพย์จึงมีปัญญามาสู่ขอได้ ชั้นทั้งสามชั้นนี้ บางที่บางแห่งอาจจะเอาชั้นของหมั้นกับสินสอดรวมกันก็ได้ แล้วแต่เจ้าพิธีจะจัดการแต่ที่สำคัญก็คือจะมีการจัดแจง ผูกมัด ให้คู่ดีสวดยงามมีชีวิตชีวาทั้งสามชั้น

เมื่อนำมาแจกแจงทำพิธีหมั้นกันแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็จะเอาชั้นหมั้นแบ่งปัน หมากพลู ข้าวตอกดอกไม้ ลำเทียน แบ่งเป็น ๒ ส่วน เท่า ๆ กัน เพื่อฝ่ายหญิงก็เช่นเดียวกันก็จะเป็นการบอกให้ผีหอ ผีเรือน ผีปู่ย่า ได้รับทราบแล้วรับเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัวต่อไป เมื่อหมั้นแล้วก็จะนัดหมายพิธีแต่งงาน หรือถ้าหมั้นพร้อมแต่งงานก็จะดำเนินการต่อไป โดยใช้เครื่องสักการะ คือ บายศรีและขันฝ้ายมัดข้อ เป็นส่วนประกอบสำคัญของการแต่งงาน